

Ruska kapelica še vedno govori in povezuje

Ruska kapelica pod Vršičem, Zvonka Zupanič Slavec, Petra Testen et al., Unireal: Znanstveno društvo za zgodovino zdravstvene kulture Slovenije, Ljubljana, 2007.



Kadarkoli vzamem v roke knjigo, ki vsaj deloma govori o soški fronti, sem skoraj prepričan, da bom našel v njej nekaj človeškega, nekaj, kar govori o pomembnosti dobrih medčloveških odnosov, o spoštovanju. O spoštovanju pa govori tudi Ruska kapelica pod Vršičem. Najprej o spoštovanju ruskih ujetnikov do tovarišev v nesreči – hudem plazu, ki jih je zasul med prvo svetovno vojno. Potem pa tudi o spoštovanju vseh naslednjih generacij, ki se umrlih spominjajo, ki ob njihovem spominu navezujejo nova prijateljstva. In Ruska kapelica pod Vršičem opominja, povezuje, še posebej v zadnjih petnajstih letih, ko so ob njej postala srečanja ruskih in slovenskih predstavnikov že tradicionalna in ko so pred dvemi leti kapelico tudi v celoti obnovili. Zdaj spet v vsem sijaju in tiho ti vršiških gozdov kliče po prijateljstvu in opominja na strahote vojne. Tiste vojne, ki ji ni mar za lepoto in samoto gorskega sveta, ki ji ni mar za človeka, za narode, za svet.

Pomembnost Ruske kapelice pod Vršičem in istoimenske knjige nakazujejo že besede, ki so jih knjigi na pot zapisali ugledni predstavniki obeh narodov in Cerkva: Aleksij II, patriarh Moskve in vse Rusije, msgr. Alojž Uran, ljubljanski nadškof in metropolit, kardinal Tomaš Špidlik, Janez Janša, predsednik vlade Republike Slovenije, Mihail Valentinovič Vanin, ruski veleposlanik in številni drugi pobudniki srečanj ob kapelici. Lepo opremljeno knjigo, ki je dvojezična (v slovenščini in ruščini), tvorita v osnovi dva dela. V prvem izpod peresa Zvonke Zupanič Slavec, ki je tudi pobudnica knjige, izvemo vse o gradnji vršiške, danes Ruske ceste, in o nesrečnih dneh soške fronte. Še nekaj študij v tem delu osvetljuje znamenito cesto in ljudi, povezane z njo: o kranjskogorski župniji in dogodkih v zvezi z Rusko kapelico (M. Benedik), o slovenskem ozemlju in Slovincih kot mostu med krščanskima verama (S. Granda), o stikih Slovencev z ruskim narodom (I. Grdina) ter o sami obnovi kapelice (S. Gaberšček). Zgodba gradnje vršiške ceste je žalostna – od 10.000 do 12.000 ujetnikov z vzhoda (tudi drugih narodnosti, ne le Rusov, čeprav danes govorimo le o »ruskih ujetnikih«) je moralo na jesen leta 1915 na hitro pričeti z gradnjo ceste, ki bi avstrijski vojski omogočila oskrbo enot v Soški dolini. V težkih razmerah, v mrazu, ob slabi prehrani in celodnevem delu so mnogi zboleli in umrli, nekateri tudi od poškodb pri nevarnem delu. Najhujše pa se je zgodilo marca 1916, ko je velik plaz izpod Mojstrovke zasul barake in cesto blizu prelaza. Pod težkim snegom je našlo smrt preko dvesto ujetnikov in precej njihovih stražarjev (avstrijska vojska), skupaj blizu tristo. Da je prva svetovna vojna še vedno imela nekaj humanega pečata, izvemo na številnih mestih v knjigi. Kaj kmalu po nesreči so tovariši v spomin na preminule postavi-

li leseno kapelico s čebulastima zvonikoma. Največ gotovo pove fotografija na sliki 111 – s slavnostnega odprtja kapelice (leta 1916 ali 1917). Pred kapelico so namreč zbrani avstrijski vojaki s častnikom, pomešani s številnimi ujetniki. Podpis med drugim pravi: *»Skupna slika zbranih kaže na njihovo pripravljenost, da v nenavadnih življenjskih okoliščinah vojnega časa strpno dočakaajo konec strašne življenjske preizkušnje.«*

Drugi del knjige je kronika petnajstletnih srečanj ob kapelici, ki jo je zbrala Petra Testen. Ob druženju ruskih predstavnikov in Slovencev ob kapelici in ob številnih dejavnostih, ki spremljajo vsakoletna julijska srečanja, lahko zapišemo le, da kažejo na povezovanje – in govore proti razdvajanju, proti sovraštvu, sporom, vojni. Glede na to, da so udeleženci vedno visoki posvetni in cerkveni dostojanstveniki obeh držav, si lahko le želimo, da bodo s svojim ugledom in močjo znali voditi svet na bolje. Ob tem navedimo samo dva zapisa, vzeta iz spominske knjige družine Slavec, ki je pobudnica teh srečanj in je bila dolga leta »oskrbnica« kapelice. Podpredsednica ruske Državne dume Ljubov Sliska je leta 2006 zapisala: *»Dokler hranimo spomine, živimo in imamo prihodnost. Ljubite, delajte dobro in pomnite, da je življenje kratko, zato naredite čimveč dobrega, da se nas bodo tisti, ki bodo živeli za nami, nekoč spomnili v dobrem.«* Kardinal Tomaš Špidlik pa je v knjigo istega leta dodal tale stavek: *»Življenje ni čas, ampak srečanje s prijatelji, ki jih imaš rad. Vsem slovanskim prijateljem – naj se / drug drugega / spominjajo v molitvi.«*

Zato se vsakič, ko nas poti vodijo mimo Ruske kapelice v naročje vršiških gora, ali na povratku z njih, spomnimo prav na te besede. Kapelica je že s samo podobo na gozdni jasi dovolj zgovorno sporočilo.

Marjan Bradeško